

NATUURFILM BRANDEVOORT

Natuur in je eigen wijk

Magazine over de Natuurfilm Brandevoort
met o.a.:

- * een rondleiding door de ecozone
- * op bezoek bij de bijenstal
- * kennisquiz
- * making of

Welkom!

Na twee jaar filmen, componeren, teksten schrijven, monteren, vrijwilligers zoeken en muziek opnemen is de Natuurfilm Brandevoort gereed. Ik heb dit met veel plezier gedaan en heb er ook veel van geleerd. In dit magazine geef ik wat extra informatie over de Natuurfilm Brandevoort.

Ik ga wat vertellen over een rondleiding die ik gehad heb in de ecozone. Ik heb ook een bezoek gebracht aan de bijenstal. De eigenaresse Natasja Verdaasdonk heeft me veel over de bijen en hun stal verteld. Een verslag van dat bezoek kun je verderop in dit magazine lezen.

In september/oktober 2014 stonden er artikelen in het Zondagsnieuws, het Eindhovens Dagblad en de Brandevoorter Courant over de film. Deze kun je nalezen in dit magazine.

Het maken van de filmopnames heb ik veelal gecombineerd met mijn rol als Brandevoortfotograaf van de website ditisonzewijk.nl. Een aantal van deze foto's heb ik opgenomen in dit blad om een beeld te geven van de diverse deelwijken en gebouwen van Brandevoort. Ten slotte vindt je een quiz en een "making of" van de film.

De film is gemaakt met uitsluitend vrijwilligers die mij geholpen hebben. Wolfgang Holz, die werkzaam is als landschapsarchitect bij de gemeente Helmond, Natasja Verdaasdonk van de bijenstal in Brandevoort en leden van IVN Mierlo hebben me geholpen bij het schrijven van de teksten voor de film. Hylke Hoogeveen heeft de Nederlandse teksten ingesproken. Justin Gregg heeft de teksten vertaald en daarna ingesproken voor de Engelse versie "The nature of Brandevoort." Wim Daniëls heeft het openingsgedicht voor de film geschreven. Daarnaast hebben diverse mensen mij geholpen of tips gegeven. Ik ben hen allen erg dankbaar.

Ik wens iedereen veel plezier bij het kijken van mijn film en het lezen van dit magazine.

Erwin Peek

Een rondleiding door de ecozone

In 2014 organiseerde Groei en Bloei een rondleiding door de ecozone van Brandevoort. Tijdens deze rondleiding werd er veel informatie gegeven over het ontstaan van Brandevoort en haar ecozone. Hieronder kun je die informatie lezen.

Het ontstaan van Brandevoort

In 1996 werd het gebied Brandevoort door Mierlo afgestaan aan Helmond. Ze wilden daarmee de annexatie voorkomen. In 1998 begonnen de eerste grondwerkzaamheden, namelijk het ophogen van De Veste met grond uit de ecozone.

De wijk Brandevoort is er gekomen omdat het is aangewezen door het Ministerie van VROM als een vinexlocatie. Helmond was aangewezen om binnen 15 jaar tijd 10.000 woningen te bouwen, waarvan 6.000 in Brandevoort.

Destijds was er grote belangstelling voor (half-)vrijstaande woningen. Omdat Helmond al veel sociale woningbouw had was de behoefte daaraan beperkt. Om te kunnen voldoen aan de vinex-normen (30 woningen per hectare) werd besloten om het centrum te verdichten, waardoor er in de buitenwijken van Brandevoort meer ruimte zou komen. Door het succes van Dierdonk was er al een keuze gemaakt om te bouwen in een traditionele stijl. Al snel kwam men op het idee om een Brabants dorp na te bouwen, met een vesting in het midden.

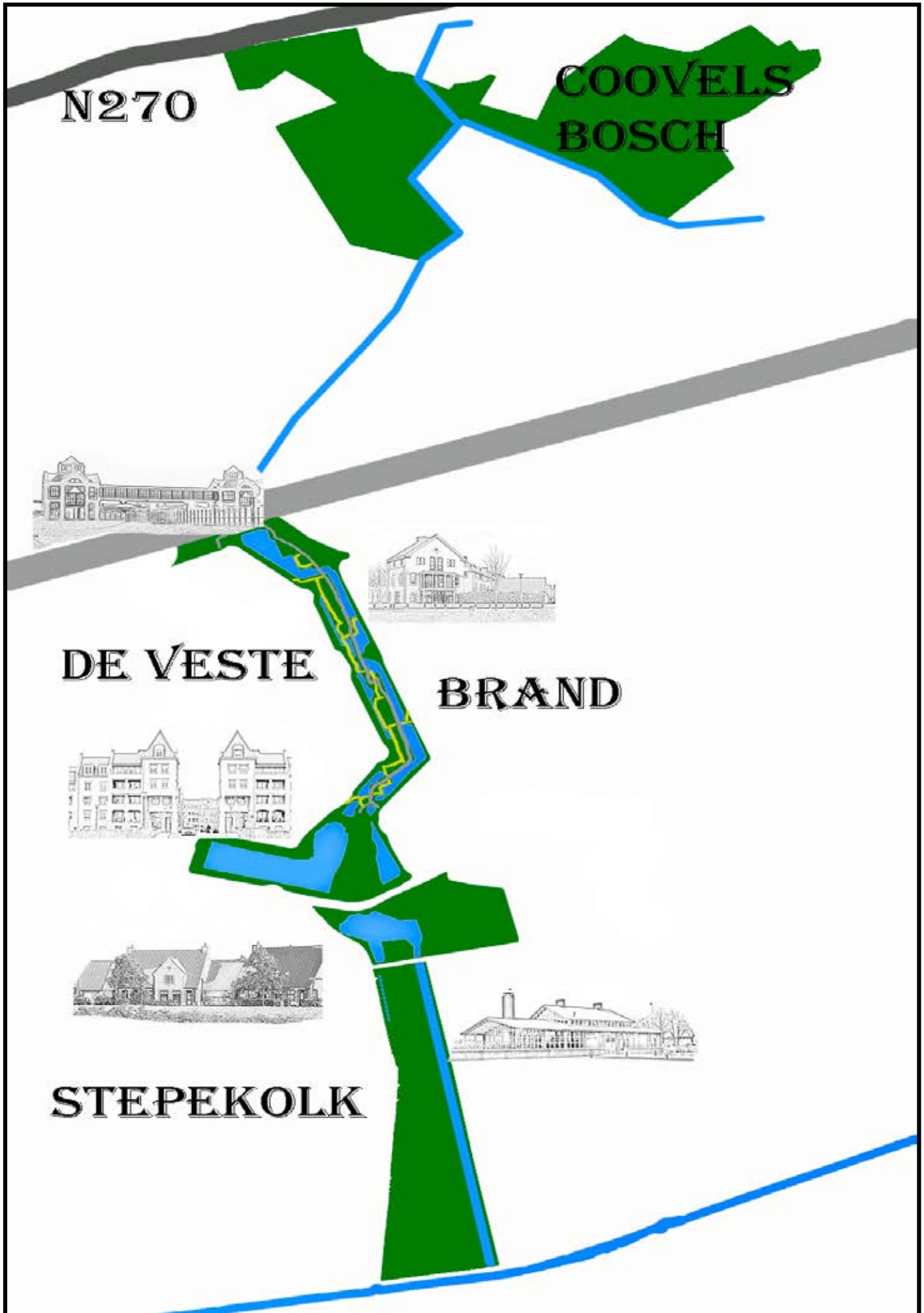
De Luxemburgse stedenbouwkundige, architect en kunstenaar Rob Krier werd hiervoor benaderd. Krier, die ook een

standbeeld heeft gemaakt in het centrum van Brandevoort, vond het een uitdaging om een 'nieuw' Brabants dorp te ontwerpen. Samen met bureau Wissing uit Barendrecht, Paul van Beek Landschapsarchitect en Grontmij Eindhoven heeft hij een masterplan gemaakt voor het gebied.

De ecozone van Brandevoort

Een onderdeel van het masterplan was de ecozone. De ecozone loopt om De Veste heen en loopt langs de Zandershoeve en de Emontshoeve. Er loopt een skatepad door de ecozone met een scherpe knik in de vorm van een bliksemflits.

Dit is gedaan om het pad “spannend” te maken voor skaters en fietsers. De ecozone bevat vele veldjes met verschillende hoogtes. Het ene veld is drassiger dan andere veldjes, waardoor er een variëteit aan beplanting is ontstaan. De veldjes hebben ook verschillende functies: sommige dienen voor opvang van overvloedig water, andere voor bomen en planten en er zijn veldjes voor recreatie.

De ecozone sluit aan bij de belangrijkste ecologische verbindingen die door het gebied lopen. De Schootenseloop, onderdeel van de Goorloopzone, stroomt door het natste deel van Brandevoort en vormt de ruggengraat van de ecozone. De Schootenseloop verbindt de bossen rondom Mierlo en het Eindhovens kanaal met het noordelijk gelegen Coovels Bosch. Vanuit het zuiden gezien loopt het langs de Emontshoeve en de Zan-

dershoeve, Neerwal en de Broederwal en gaat daarna onder het treinspoor door naar het Coovels Bosch. Er zijn meerdere plassen in de ecozone, maar die horen niet bij deze loop.

De ecozone biedt mogelijkheden voor recreatie dicht bij huis en voor de ontwikkeling van verschillende soorten dieren en planten. Dit zie je terug in de film. De ecozone speelt ook een grote rol in de waterhuishouding van Brandevoort. De wijk heeft een duurzaam waterafvoersysteem. Schoon hemelwater wordt opgevangen en afgevoerd via een gescheiden rioolstelsel en sloten, waarna het in de rietvelden van de ecozone terecht komt. Het niveau van het waterpeil wordt door het waterschap aangepast aan de omstandigheden. Het winterpeil is 30 cm hoger dan het zomerpeil. Dit wordt o.a. gedaan voor de schaatsers,

maar deze afwisseling draagt ook bij aan de diversiteit van planten. Bij extreme regenval kan de ecozone zorgen voor opvang van water. Het waterpeil kan dan maximaal 15 cm stijgen. Enkele paden zullen dan wel onder water staan.

Het karakter van de ecozone

Het noordelijke deel rondom de Veste heeft een open karakter. In dit deel zijn er recreatiemogelijkheden voor wandelaars, skaters, fietsers en vissers. Er is ook een start gemaakt voor een trimparcours. De ecozone rondom de Veste is op dit moment nog maar voor een deel voltooid. Vooral de verplaatsing van de hoogspanningsleidingen met tal van varianten heeft een groot vertragend

effect gehad. Naar verwachting is het westelijk deel van de ecozone eind 2016 gereed. Dit zal een meer droge ecozone worden in tegenstelling tot het huidige waterrijke deel in het oosten. Door dit deel van de ecozone droog in te richten is veilig gesteld dat de ecozone geen negatieve invloed heeft op het grondwater. Het droge deel wordt afgegraven tot enkele decimeters boven het grondwater. Door de aanleg van een droog deel van de ecozone ontstaat er meer variatie in planten. Het nieuwe deel zal ook ongeveer 50 cm hoger liggen dan het oostelijk deel. Het geasfalteerde pad wordt doorgetrokken tegen de wallen van De Veste aan. Dit pad kan vanwege de hogere ligging niet meer onder de bruggen aangelegd worden. De brug bij de Biezenlaan zal de laatste brug worden waar men onderdoor kan lopen, fietsen of skaten. Bij de andere oversteken ga je

de ecozone uit, steek je de weg over en ga je daarna weer opnieuw de ecozone in.

Het zuidelijke deel ligt bij Stepekolk en ten noorden van het Eindhovens kanaal. Het gebied heeft een half open, deels bosachtig karakter en een vast stuwpeil. Bij het Eindhovens kanaal is een inlaatvoorziening voor tijden van extreme droogte.

Een klein deel van de ecozone Stepekolk moet nog worden ingericht. Dat deel ligt tegen de Voort aan op een locatie die een functie had voor de verplaatste hoogspanningsmasten. De gemeente Helmond heeft het voornemen om samen met de Helmondse vogelwerkgroep een oeverzwaluwenwand te realiseren.

Naast recreatiegebied is de zuidelijk ecozone tevens een gebied dat een belangrijke functie vervult in de water-

huishouding van Brandevoort. Wat dat betreft is de ecozone nu helemaal op z'n taak berekend. Er is een stuw geïnstalleerd en er is ook een waterinlaat geconstrueerd. Via een aantal inlaatconstructies komt het regenwater dat bij stortbuiten via de daken, dakgoten, regenpijpen en het verbeterd gescheiden rioolstelsel terecht in de ecozone. Het gaat om volkomen schoon water. De zuidelijke ecozone is erop berekend om bij calamiteiten enkele centimeters regenwater te kunnen verwerken, anders gezegd: het gebied kan minstens 10 cm opgestuwd worden. Dat zorgt mede ervoor dat Stepekolk ook bij zware regenval comfortabel droog blijft.

Beheer van de ecozone

Vroeger vond er in Brandevoort intensieve landbouw plaats. De grond is daarom zeer voedselrijk. Bij de inrichting en het beheer van het gebied moet hiermee rekening worden gehouden. Deels gaan deze voedingsstoffen met de waterstroom mee naar de ecozone en hebben daar een overvloedige groei van planten tot gevolg.

Het onderhoud van de ecozone is daarom

in het begin intensief geweest om het water stromend te houden. Door de oevers en hoofdwaterwegen regelmatig te maaien en het maaisel af te voeren wordt de hoeveelheid voeding steeds minder en kan er een stabiele plantengroei ontstaan. Er is dan minder onderhoud nodig. Het beoogde eindbeeld is een kruiden- en bloemrijke berm. Veelal is dan voldoende om eens in het jaar te maaien en het maaisel af te voeren. «

De ecoduiker is een tunnel dat onder het spoor doorgaat. De tunnel heeft twee looprichels. Dat zorgt ervoor dat kleine dieren veilig onder het spoor door kunnen.

Natuurfilm Brandevoort in de media

Natuurfilmer wacht op strenge winter

HELMOND

Huppelende konijntjes, een prachtige zonsondergang en cendjes die gered worden uit de gracht door de Dierenambulance. Het is allemaal te zien in de natuurfilm over de Helmondse wijk Brandevoort, gemaakt door wijkbewoner Erwin Peek. Zijn film is bijna af, het is alleen nog even wachten op een strenge winter.

Als actieve wijkbewoner, heeft Erwin al heel wat foto's gemaakt van zijn wijk. Die foto's worden onder meer gebruikt voor de website 'Dit is onze wijk', dat is de nieuwe naam van startpagina Brandevoort. "Ik ben altijd met fotografie bezig geweest. Dat is echt een hobby van me." Erwin heeft zelfs een boek geschreven met tips over fotografie. "Met je mobiel kun je al hele mooie beelden maken, maar je moet niet zomaar 'knippen', je moet er wel even bij stilstaan. Hoe is het licht?

Je ziet vaak dat mensen tegen de zon in fotograferen, dan krijg je een donker silhouet te zien. Of flitsen bij een zonsondergang, dan gaat alle pracht verloren! Ik heb gekozen voor het schrijven van een thriller, waarin de fototrips verwerkt zijn. Ik denk dat het veel mensen meer aanspreekt dan een theorieboek over fotografie."

De wijk Brandevoort staat met name bekend om haar architectuur. Erwin wil ook iets anders laten zien: de natuur dicht bij huis.

"Ik ben zelf dol op natuurdocumentaires van de BBC en de film de Nieuwe Wildernis vond ik fantastisch. Ik wil met deze film laten zien dat je in de wijk veel natuurschoon hebt. En het is een kindervriendelijke film, want mijn zoonje van 6 jaar oud schrikt van die vechtende leeuwen, maar ziet in deze film hoe de cendjes opgroeien."

Waar de documentairemakers van de BBC vaak uren-

lang in het groen schuilen en soms maanden één dier volgen, ging Erwin anders te werk. "Ik heb niet de tijd om hele dagen te wachten, want ik doe dit als hobby", lacht hij. "Ik ging vaak vroeg in de ochtend op pad, of wat later in de avond. Ik liep of fietste dan rondom te kijken naar interessante opnames. Mijn zoonje

heeft me vaak, met zijn eigen camera, vergezeld. Je hoort me dan ook heel vaak 'ssstttt...' zeggen, maar dat geluid knip ik er natuurlijk uit", lacht hij. "Ik heb hele mooie 'timelapse' beelden gemaakt. Je maakt dan om de zoveel seconden een foto en monteert deze als film. Zo zie je bijvoorbeeld mooi hoe de wolken voorbij gaan.

Ook heb ik prachtige beelden van de zonsondergang en van aalscholvers gemaakt." Het liefst 'volgt' Erwin een dier of groep dieren. Al een jaar lang is Erwin bezig met zijn project, maar af is het nog niet. "Ik wil alle seizoenen in beeld brengen, maar we hebben het afgelopen jaar bijna geen winter gehad. Dat vind jammer, dus ik probeer het dit jaar weer. Tja, als het dan weer niet wil vriezen, houdt het op." Daarna wil hij zelf de muziek onder de beelden componeren; Erwin speelt keyboard. Ook wacht nog de schone taak om de teksten te schrijven en in te spreken. "Ik hoop dat iemand uit de wijk een goede stem heeft om dit in te spreken. Schrijven doe ik zelf, maar ik laat het wel lezen aan een bioloog. Het moet allemaal wel kloppen natuurlijk! Het leuke is dat ik zelf ook veel meer te weten ben gekomen over de natuur. Meestal film ik eerst en ga ik daarna

Erwin hoopt dat de film straks getoond kan worden op de basisscholen in de wijk. "Ik wil 'm gratis beschikbaar stellen. Ik denk dat dit heel leerzaam kan zijn voor de jeugd." En daarnaast hoopt hij op een vertoning in wijkcentrum 't Brandpunt, met live muziek eronder. "Ik zou het fantastisch vinden als muzikanten en een koor, liefst uit Brandevoort, hieraan mee willen werken. En dan.. wacht devolgendewijk? "Nu was het natuurlijk makkelijk omdat het in de buurt was, maar ik wil hier zeker mee doorgaan. Ik vind het heel leuk en wil me er verder in ontwikkelen."

Een preview van de film is te zien op www.erwinpeek.nl. Daar is ook zijn boek gratis te downloaden. De ontwikkelingen van de film zijn te volgen op zijn twitteraccount @NatuurfilmBrandv en op zijn website.

Erwin Peek

zoek ik op wat ik gezien heb."

Fomy van der Sande

Zondagsnieuws, 20 september 2014

'Ik ga niet acht uur in 'n schuilhutje zitten'

door Chiel Timmermans
e-mail: c.timmermans@ed.nl

HELMOND - Het enige wat nog echt ontbreekt in zijn natuurfilm is de stem van David Attenborough. De stem van de man achter de befaamde natuurdocumentaires van de BBC is kenmerkend en zwaar. Erwin Peek, inwoner van Brandevoort, zou de Brit graag horen onder de beelden die hij maakte van de natuur voor zijn huis. „Zo'n soort stem dan, hé”, verduidelijkt hij. „Als ik de voice over zou doen klinkt het niet. Mijn stem is te monotoon.” Peek begon vorig jaar november aan zijn hobbyproject: een natuurfilm in Brandevoort. „Want de Afrikaanse savanne of van de Oostvaardersplassen in Flevoland zijn prachtig, maar dat kan de natuur bij jou om de hoek ook zijn.” En dus ging de amateurfotograaf op pad met zijn camera, een jaar lang twee keer per week. Vaak samen met zijn zoonje. Peek, lachend: „Maar die is zes jaar oud, dus hij kan niet zo lang stil blijven.”

Tijdens die ruim honderd uitstapjes filmde hij eendjes, sternen, heidelibellen of rode schildkevers. Peek: „Ik snap ook wel dat die dieren niet zo bijzonder zijn als leeuwen. Maar ik heb ze wel gefilmd in bijzondere situaties, zoals de eendjes toen ze niet uit de gracht konden klimmen en de moeder in paniek raakte.” Wat betreft beeldmateriaal mist

■ Stills, stilstaande beelden, uit de natuurfilm van Erwin Peek met onder andere de aalscholver, de heidelibel en de rode schildkevers.

Peek nog de winterse taferelelen („Vorig jaar heeft er geen moment sneeuw gelegen”) en beelden van een ijsvogel. Over dat laatste: „Ik ga niet acht uur lang in een schuilhutje zitten om een zeldzame vogel te spotten. Ik heb

ook nog een gezin.” Tegelijkertijd trok hij er wel een paar dagen voor uit om een aalscholver vast te leggen. Peek: „Daarvoor ben ik een keer of vijf op pad geweest. Ik probeerde elke keer dichtbij te komen als hij

even kopje onder ging. Maar elke keer vloog de aalscholver toch weg. Je wilt niet weten wat voor klick het gaf toen ik 'm eindelijk van dichtbij kon filmen.” Zijn film mag de bioscoop dan niet halen („Ik hoop op het wijk-

huis”), Peek steekt er wel veel in. Zo componeert hij alle achtergrondmuziek zelf met zijn keyboard. „Ik zoek alleen nog muzikanten die de stukken kunnen spelen. Ja, je moet wat overhebben voor een natuurfilm, hé?”

Eindhoven's dagblad, 10 oktober 2014

Natuurfilm

over Brandevoort in de maak

foto: Erwin Peek

Sinds de herfst van 2013 is Erwin Peek bezig met het maken van natuuroptnames in Brandevoort. Hij wil hiermee een natuurfilm maken over Brandevoort en dan met name over de ecozone. Hij vertelt ons dat hij een groot liefhebber is van de natuurseries van de BBC en van *De Nieuwe Wildernis*. "Maar deze programma's vind ik nog ongeschikt voor jonge kinderen, zoals voor mijn zoontje Roger. Ik maak liever een film zonder 'mannetjes die vechten om de vrouwtjes' en zonder dieren die op elkaar jagen en elkaar opeten." Een andere reden om de film te maken is om mensen te tonen dat natuur in je eigen wijk ook heel mooi kan zijn. Volgens Erwin hoeft je niet naar Afrika, Zuid-Amerika of de Oostvaardersplassen om van mooie natuur te genieten. "De natuur in je eigen wijk is vaak ook mooi en fascinerend, als je er op de juiste momenten bent. Een voorbeeld: misschien is een konijntje niet zo bijzonder. Maar als dat konijntje wordt opgelicht door de net opkomende zon, waardoor er een 'goudrandje' om het konijntje te zien is, dan kan ik daar echt van genieten."

In de film probeert Erwin een goede mix te vinden tussen de architectuur en de natuur van de wijk. Hij streeft ernaar dat het duidelijk te zien is dat de opnames in Brandevoort zijn gemaakt. In de film zie je het leven van diverse dieren in de vier seizoenen: het opgroeien van jonge meerkoeten en eenden, close-ups van aalscholvers en blauwe reigers,

macro-opnames van kleine insecten en verder konijnen, vlinders, sterns en andere vogels. Ook de bijenstal in het zuiden van de Ecozone komt in deze film aan bod. Hij heeft ook diverse timelapse opnames gemaakt, waarbij zonsop- en -ondergangen versneld worden weergegeven. "Brandevoort is een mooie locatie om timelapse opnames te maken, zeker in de herfst."

Wat wil Erwin met de film gaan doen? "Ik zou het leuk vinden als de scholen in Brandevoort geïnteresseerd zijn in het tonen van deze film aan de leerlingen. Als er voldoende belangstelling voor is, wil ik de film ook in 't BrandPunt laten draaien." Maar voor het zover is, moet er nog wel wat gebeuren. Want vorig jaar hadden we een zachte winter. Mooie sneeuwlandschappen ontbreken nu nog in de film. Ook de muziek en de teksten voor de film gaat hij nog schrijven. "Als iemand met een mooie stem, die prettig in het gehoor ligt, over een tijdje de teksten wil inspreken, dan zou dat fantastisch zijn. En de hulp van muzikanten en/of koren, bij voorkeur uit Brandevoort, bij het ten uitvoer brengen van de muziek is ook zeer welkom. Bij deze doe ik graag een oproep." Erwin streeft ernaar om in het voorjaar 2015 met de film gereed te zijn.

Je kunt de ontwikkelingen van de natuurfilm volgen via zijn Twitteraccount @NatuurfilmBrndv.

Natuurfilm Brandevoort quiz

1. De Schootenseloop is onderdeel van de Goorloopzone. Een belangrijk kenmerk van deze zone is dat het water een roestbruine kleur heeft. Dat geldt dus ook voor de ecozone in Brandevoort. Wat is de oorzaak van de roestbruine kleur?
  - A. Het water is vervuild door de industrie en zure regen
  - B. Het grondwater in dit gebied is van nature ijzerhoudend
  - C. De buizen die gebruikt worden voor het waterbeheer zijn verouderd en vervuild
2. Welke bijenkast uit de film had een kijkglas?
  - A. Afrikaanse bijenkast
  - B. Warre kast
  - C. Amerikaanse bijenkast
3. Waarom is het winterpeil in de ecozone ongeveer 30 cm hoger dan het zomerpeil?
  - A. Omdat er meer regen valt in het najaar dan in het voorjaar
  - B. Omdat de planten in het voorjaar en de zomer meer water uit de grond nodig hebben
  - C. Omdat de waterschappen dit bewust doen om meer variatie in beplanting te bevorderen en om het mogelijk te maken dat bewoners van Brandevoort er kunnen schaatsen
4. Welke van de onderstaande punten is geen reden dat het westelijk deel van de ecozone droger is dan het oostelijke deel?
  - A. Men wilde meer variatie in de beplanting.
  - B. Men vond de kans op het verdrinking van een kind te groot.
  - C. Men wilde problemen met het grondwaterniveau voorkomen.

5. Het eerste dier uit de film is de bloedrode heidelibel. Eerst dacht ik dat het om een rode waterjuffer ging. Wat is het verschil tussen een juffer en een libel?
  - A. De achtervleugels van een libel zijn aan de basis breder dan de voorvleugels. Bij een juffer hebben de vier vleugels dezelfde vorm
  - B. Een juffer is robuuster en heeft meestal een breder achterlijf dan een libel
  - C. De vleugels van een libel worden in rust meestal langs of boven het achterlijf samengeklapt. De vleugels van een juffer worden in rust meestal uitgespreid of zelfs schuin naar beneden gehouden

6. Welke kleur eieren legt de Merel?
  - A. Bruingevlekte groenig-blauwe eieren
  - B. Donker gevlekte beige eieren
  - C. Gespikkelde beige eieren

7. Wie van de onderstaande vogels legt de meeste eieren per legsel.
  - A. Meerkoet
  - B. Waterhoen
  - C. Wilde eend

8. Wat is een verschil tussen een pimpelmees en een koolmees?
  - A. Een koolmees is kleiner dan een pimpelmees
  - B. De koolmees heeft blauwgroene bovendelen, terwijl de pimpelmees geelgroen is van boven
  - C. De koolmees heeft een zwarte kop met witte wangen, terwijl de pimpelmees een witte kop heeft met zwarte lijnen.

9. Een van de planten die in de film te zien is, is de grote kattenstaart. Deze plant heeft een kantige stengel met aan de top een lange aar van blauwachtig purper-rode bloemen met meeldraden. Hoeveel meeldraden?
  - A. 10-12
  - B. 13-15
  - C. 16-18

10. Wat is het verschil tussen een kokmeeuw in de zomer t.o.v. een kokmeeuw in de winter?
  - A. In de zomer is de kop van de kokmeeuw donkerbruin, terwijl deze in de winter wit is met een donkere vlek.
  - B. In de zomer is de kop van de kokmeeuw wit met een donkere vlek, terwijl deze in de winter zwart is.
  - C. Er is geen verschil tussen de winter en de zomer.

11. De moerasspirea is net als de grote kattenstaart 50-150 cm groot. Wat is niet waar?
  - A. Het werd vroeger gebruikt in de natuurgeneeskunde
  - B. Moerasspirea gedijt niet goed in drassige graslanden
  - C. Het werd vanwege de etherische oliën in dranken verwerkt

12. De aalschover eet graag levende vis, zoals baars, snoekbaars en paling. Hij eet tijdens zijn broedperiode twee keer zoveel dan normaal. Hoeveel vis eet hij normaal gesproken per dag?
  - A. 100 gram vis per dag
  - B. 250 gram vis per dag
  - C. 500 gram vis per dag

13. De waterhoen komt niet zoveel voor in de film. Welke uitspraak over de waterhoen is waar?
  - A. Zowel de spanwijdte als de lengte van de waterhoen is kleiner dan van de meerkoet
  - B. De spanwijdte van de waterhoen is kleiner dan van de meerkoet, maar de lengte juist groter
  - C. De spanwijdte van de waterhoen is groter dan van de meerkoet, maar de lengte juist korter

14. In de film hoor je de groenling mooi zingen. Wat is waar over deze vogel?
  - A. In het broedseizoen worden extra veel insecten gegeten door de groenling
  - B. Het mannetje bouwt het nest van twijgen, gras en mos.
  - C. Groenlingen zijn voor een groot deel afhankelijk van zaden.

15. Hoe oud wordt een reiger gemiddeld ?
  - A. 5 jaar
  - B. 15 jaar
  - C. 25 jaar

Brandevoort in beeld

Op bezoek bij de bijenstal

Op 25 juni 2014 was de opening van de bijenstal van Natasja Verdaasdonk in aanwezigheid van wethouder Margreet De Leeuw-Jongejans en Holke Flapper van de Wijkraad Brandevoort. Met de onthulling van een informatiebord opende de wethouder officieel de bijenstal.

Op het informatiebord staan veel leuke wetenswaardigheden over bijen. Zo wordt onder andere uitgelegd wat de verschillen zijn tussen de koningin, de werkbijen en de darren (mannelijke bijen). De darren zorgen voor de bevruchting van de koningin. De werkbijen verzamelen

de nectar, stuifmeel en water, bouwen wasraten en stapelen de binnengekomen honing weg, ze poetsen de cellen van de koningin, zodat ze daar haar eitjes kan leggen, ze voeden de larven en verdedigen het nest. Naast stuifmeel, water en nectar halen de bijen ook propolis. Dat is hars van planten wat ze o.a. gebruiken om gaten en kieren mee te dichtten (het werkt desinfecterend), hun raten mee te verstevigen, maar ook om een muis die de kast wil indringen en doodgestoken wordt te mummificeren.

Aan het einde van de zomer ben ik een keer teruggekomen om in de kast te kijken. Ik heb twee verschillende bijenkasten bekeken: een Afrikaanse kast,

Foto: Natasja Verdaasdonk

ook wel de “horizontal top bar hive” genoemd, en de Warre kast. Dat is een bijenkast met een kijkglas. Het voordeel om aan het einde van de zomer te komen kijken, is dat de bijen dan vrij rustig zijn. De bijen zijn als zwerm in de Afrikaanse kast gekomen. In 2014 is er een nieuwe koningin op gekomen. De bijen hebben de kast helmaal zelf uitgebouwd. De honingraten worden parallel aan elkaar gebouwd. Als ze die bouwen zit daar een bepaalde afstand tussen, zodat ze rug aan rug kunnen bouwen. Dit wordt de bijenafstand genoemd.

Om honing te kunnen maken worden de honingraten uit de bijenkast gehaald en met een zogenaamde ontzegelvork worden de wasdekseltjes van de honingraten verwijderd. De honingraten worden vervolgens in een slinger gestopt om ze snel te laten ronddraaien. Natasja vertelde me dat je met de Afrikaanse kast niet kunt slingeren. In een Afrikaanse kast hangen de honingraten aan een lat in plaats dat er een raamwerk om heen zit. Als de lat scheef wordt gehouden, dan is de kans groot dat het afbreekt.

Natasja heeft ervoor gekozen om geen honing te maken. De honing blijft in de kasten als voer voor de bijen gedurende de winter. Als de honing uit de bijenkasten gehaald zou worden, dan moeten de bijen in de winter gevoerd worden met suikerwater als alternatief voor de honing.

In de winter gaan de bijen dicht tegen elkaar zitten. De koningin zit in het midden. De bijen zitten met de kop naar binnen en de achterkant van het lijf naar buiten toe. Zo houden ze zich warm. In het midden is het circa 35 graden Celcius. Dat is gelijk aan de broedtemperatuur. Honing is hun brandstof. Ze vormen een grote bal. Ze wisselen elkaar af: af en toe zitten ze aan de buitenkant en af en toe aan de binnenkant. Zo overleven ze de winter. De bijen overleven de winter als volk in tegenstelling tot de wespen en hommels.

In september is de bijenkolonie niet zo groot. De darren zijn alleen tijdens de zomer bij het volk. Er zijn nog ongeveer 10.000 bijen. In april en mei gaan ze zwermen. De koningin legt dan ongeveer

1.500 eitjes per dag. De kolonie groeit dan naar 40-60.000 bijen. Uit een eitje groeit na drie weken een werkbij. Bij een dar is dat 24 dagen. Voor eitjes waar koninginnen uit moeten groeien worden speciale koninginnecellen gebouwd, waar na 16 dagen een koningin uitkomt.

Al tijdens de opening vertelde Natasja dat het niet goed gaat met de bijen. Tijdens mijn bezoek wilde ik daar meer

imkers doen dat juist niet, omdat ze vinden dat bijen resistent moeten worden tegen de mijt. Dat is op zich juist, maar dit gaat wel ten koste van veel bijenvolken.

De ander problemen waardoor het niet zo goed gaat met de bijen zijn het gebruik van pesticiden in de landbouw en het gebrek aan diversiteit in planten. De ecozone in Brandevoort biedt die ver-

van weten. Een van de oorzaken is de Varroamijt die uit Azië is overgekomen door de bijenhandel. De Aziatische bijen kunnen goed tegen de Varroamijt, omdat ze al honderden jaren ermee samenleven. Maar de Europese bijen kunnen er niet goed tegen. De mijt gaat op de bij zitten en zuigt bloed op. Door de gaatjes die ontstaan in de huid van de bijen kunnen er virussen naar binnen dringen. Daardoor wordt de bij verzwakt. De imkers moeten de bijen daarom behandelen tegen de Varroamijt. Sommige

scheidenheid gelukkig wel, maar er zijn daar ook veel bijenvolken.

Het filmen van de bijen was ook een flinke uitdaging. Het bedienen van de camera was niet eenvoudig met een imkerpak aan. Maar ook het handmatig scherpstellen kostte veel moeite, omdat het zicht op het scherm van de camera werd gehinderd door het gaas van het imkerpak. Ik ben Natasja erg dankbaar voor alle uitleg die ze me gegeven heeft.

«

Making of...

Timelapse-opnames

In de film komen verschillende timelapse-opnames voor. Waarom zijn er in natuurfilms veel van zulke opnames? Een mooie zonsopgang of -ondergang duurt in werkelijkheid ongeveer 10-20 minuten. Dat is voor een film natuurlijk veel te lang. Door middel van timelapse-opnames kan zo'n zonsondergang versneld worden weergegeven, zodat het voor de kijker veel interessanter blijft om te kijken.

Hoe heb ik deze opnames gemaakt? Bij veel timelapse in de film heb ik iedere 5 seconden een foto gemaakt. Deze foto's worden achter elkaar gezet. Er zijn 24 foto's nodig voor 1 seconde film. Voor een stukje film van 20 seconden zijn er dus al ongeveer 500 foto's nodig. Dit komt neer op 41 minuten lang foto's maken.

Bij het maken van de foto's moet de camera op een stevig statief staan om een stabiel beeld te krijgen. Om iedere 5 seconden een foto te maken heb ik mijn camera verbonden met een tablet (kan ook een smartphone zijn) waarop de gratis app "Triggertrap" is geïnstalleerd. Alleen de benodigde kabel heb ik moeten aanschaffen (ongeveer 30 euro). Alle instellingen op de camera dienen handmatig te worden ingesteld, zoals diafragma, ISO waarde, witbalans en scherptelafstand. Bij een automatische instelling zal de camera steeds een wat andere instelling kiezen. Als deze foto's dan snel achter elkaar afgespeeld worden, wordt het een rommelige en slechte film.

Daarom wordt alles op handmatig gezet.

Bij zonsopgangen en zonsondergangen is er een groot verschil in belichting. De opname begint als de zon nog redelijk fel aan de hemel staan en eindigt als het donker is. De Triggertrap app kan zo

ingesteld worden dat deze de belichting geleidelijk aan verhoogd of verlaagd. Zonder deze aanpassing zou het begin of het eind van zo'n filmpje er niet meer mooi uitzien: als je het begin goed belicht, dan zouden de foto's veel te snel donker zijn. Of andersom: als de belichting goed is ingesteld voor als het donker wordt, dan zijn de eerste opnames veel te licht. Daarom is het belangrijk dat er een geleidelijke overgang is.

De laatste stap is om alle foto's achter elkaar te monteren, zodat er een mooi filmpje ontstaat. Hiervoor heb ik gebruik gemaakt van het (destijds) gratis programma PanoLapse.

Making of...

Opnames gracht Middellaan

De opnames van de Middellaan waar het water in de gracht loopt, is gemaakt vanuit de brug aan de Herenlaan. Met een zogenaamde Gorillapod is mijn travelzoom camera aan de brug vastgezet (zie de foto links). Door 30 keer in te

zoomen lijkt het alsof de opname van dichtbij genomen is (foto onder).

Opnames van de aalscholver

De aalscholver was een van de lastigste dieren om te filmen. Hij was zeer schuchter en vloog al weg als ik nog redelijk ver van hem vandaan was. Ik heb vaak door de ecozone gefietst om te kijken waar hij

zich bevond. Iedere keer als hij onderdook probeerde ik te voet dichterbij te komen. De ene keer blijft hij wat langer onder water dan de andere keer. Als hij snel boven kwam en ik nog aan het bewegen was, dan vloog hij weg. Op die manier is het een heel aantal keren niet gelukt.

Maar op een dag had ik geluk. Hij zat bij de steiger van de visvijver (ik noem dit zo, ook al mag men hier officieel niet meer vissen) bij de Zandershoeve. Eerst nam ik de opnames van grote afstand vanaf de zijde van De Voort. Op dat moment dacht ik nog: wat ik op kan nemen, heb ik alvast. Ik liep langs de vijver en kon vanuit verschillende kanten opna-

mes maken. Uiteindelijk sloop ik op het gras evenwijdig aan de steiger en kwam steeds dichterbij. Ik was enorm verbaasd dat ze zo rustig bleven zitten. Op het laatst stond ik nog geen paar meter van ze vandaan. Ze deden van alles: zwemmen, op de kant springen, vleugels drogen, hun behoeften doen, in het water duiken.

Het lange wachten en de vele pogingen resulteerden eindelijk tot een mooi resultaat. Zo zie je maar: geduld is een schone zaak. «

De muziek

De grootste uitdaging van de film is voor mij het geluid geweest. Bij veel filmopnames heb ik veel moeten inzoomen om de dieren goed in beeld te brengen. Het geluid van de dieren wordt in die gevallen niet of niet goed opgenomen, omdat de camera het geluid opneemt rondom de camera en niet van het dier. Bij de meeste natuurfilms wordt op een later moment geluiden onder het beeld gezet. Dat heb ik niet willen doen. De natuurgeluiden die je hoort in de film zijn van de oorspronkelijke opnames. Ik heb nergens andere geluiden erbij geplaatst. Bij grote delen van de film hoor je dan ook geen natuurgeluiden, maar achtergrondmuziek.

Bijna alle achtergrondnummers (op de “zomer” na) zijn liedjes die ik eerder geschreven had. Ik wilde de muziek goed afgestemmen met de beelden en de gesproken teksten. Daarom heb ik mijn muziek aangepast aan de filmbeelden. Soms moest een nummer ingekort worden, maar ook heb ik vaak delen van nummers echt gewijzigd. Een van de voorbeelden daarvan is dat ik een snelle solo van gitaar of piano niet mooi vond op het moment dat er teksten gesproken worden in de film. Dat gold ook voor opvallende drumsolo's. Deze heb ik ver-

vangen door een andere melodie met bijvoorbeeld een koor of een fluit. Een ander voorbeeld van een grote wijziging is het nummer “jonge meerkoeten.” Dat was van oorsprong een vlot nummer en is nu uitgevoerd in een “unplugged” versie.

Ik heb er voor gekozen om ieder seizoen een eigen stijl van muziek te geven. De muziek in de herfst en winter zijn vrij rustig. Bij de lente vond ik wat vrolijkere muziek goed passen. Er is dan volop leven met veel pas geboren dieren. De scene met de jonge eendjes die niet meer uit de gracht konden komen heb ik een spannend muzieknummer gegeven als achtergrond. Maar zodra de eendjes zijn gered wijzigt het nummer in een ontspannend einde.

Het nummer van de zomer is helemaal nieuw. Door het gebruik van electische gitaren en drums is het wat heftiger dan de eerdere nummers in de film. Halverwege is een drumsolo te horen, op het moment dat de filmbeelden van het onweer te zien zijn. Als de gesproken tekst over de bijen begint wordt het nummer heel rustig met alleen een koor op de achtergrond. Met dit alles heb ik willen bereiken dat dit nummer zo goed mogelijk past bij de filmbeelden. «

Tracklist:

1. Introductie
2. Herfst
3. De zwaan
4. Winter
5. De lente begint
6. Jong eendje
7. Eendjes in nood
8. Jonge meerkoeten
9. Volop leven
10. Zomer
11. Aftiteling

Antwoorden op de quizvragen

1B Het grondwater in de Goorloopzone, waar de Schootenseloop onderdeel van is, is van nature ijzerhoudend

2B De warre kast heeft een kijkglas. De Afrikaanse bijenkast is ook getoond in de film.

3C De waterschappen kunnen het waterpeil van de ecozone beïnvloeden. Zij doen dit om meer variatie in beplanting te bevorderen en om het mogelijk te maken dat bewoners van Brandevoort er kunnen schaatsen in de winter.

4B De gemeente heeft geleerd van de grondwaterproblemen in het zuidelijke deel van de ecozone. Verder wil de gemeente een grote variëteit aan planten in de ecozone. Antwoord A en C zijn dus wel van toepassing. Overigens is de veiligheid van de kinderen belangrijk voor de gemeente. Dit blijkt uit de toekomstplannen van de ecozone. Het was echter niet bepalend voor de keuze voor een droger deel van de ecozone.

5A Bij antwoord B en C zijn de kenmerken van de libel en de juffer omgewisseld. Een libel is juist robuuster etc.

6A De donker gevlekte beige eieren (antwoord B) zijn van de waterhoen; De gespikkelde beige eieren (C) zijn van de meerkoet

7C namelijk 8-12 eieren. Bij de meerkoet zijn het er 6-10 en bij de waterhoen 5-8.

8C De koolmees is groter dan de pimpelmees. De pimpelmees heeft blauwgroene bovendelen. Bij antwoord A en B zijn de koolmees en de pimpelmees dus omgedraaid.

9A 10-12 meeldraden

10A In de film zie je de kokmeeuwen in de herfst en de winter. Ze hebben dan een witte kop met een donkere vlek.

11B Moerasspirea gedijt juist wel goed in drassige graslanden, net zoals bij sloten, op laagveen en tussen het riet.

12C De aalscholver eet dagelijks ongeveer 500 gram vis en tijdens de broedtijd 1000 gram.

13A De lengte van de waterhoen is 32-35 cm en is daarmee korter dan die van de meerkoet (36-38 cm). Ook de spanwijdte van de waterhoen is kleiner, namelijk 50-55 cm ten opzichte van 70-80 cm bij de meerkoet.

14C In het broedseizoen worden juist weinig insecten gegeten. Vrouwtjes bouwen het nest. Ze eten vooral onkruidzaden en boomzaden.

15C

Meer informatie

Voor informatie over de Natuurfilm Brandevoort:

Facebook: NatuurfilmBrandevoort

Website: www.erwinpeek.nl

Twitter: @NatuurfilmBrndv

Magazine

Teksten: Erwin Peek
                          Wolfgang Holz
                          Natasja Verdaasdonk

Fotografie: Erwin Peek, tenzij anders vermeld

Disclaimer

De Natuurfilm Brandevoort is een hobbyproject dat gemaakt is door uitsluitend vrijwilligers. De informatie uit de film en dit magazine is met de grote mate van zorgvuldigheid opgesteld. De makers van de film kunnen echter niet aansprakelijk gesteld worden voor eventuele (type)fouten.

